

CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

Câu 1: vì sao nói tư tưởng xã hội chủ nghĩa trước Mác là xã hội chủ nghĩa không tưởng? Làm rõ sự khác nhau cơ bản giữa chủ nghĩa xã hội không tưởng với chủ nghĩa xã hội khoa học.

Trả lời:

a- CNXH trước Mác mang tính chất không tưởng vì:

-Không giải thích được bản chất của chế độ nô lệ làm thuê TBCN

-không nhìn thấy lực lượng xã hội có khả năng xoá bỏ được chủ nghĩa tư bản và xây dựng thành công CNXH và CNCS(đó là giai cấp vô sản cách mạng và quần chúng nhân dân lao động)

-Không vạch ra được con đường, lối thoát đúng đắn để đi tới xã hội tương lai tốt đẹp – xã hội XHCN

Chính vì những lẽ đó cho nên CNXH trước Mác chỉ là không tưởng và do đó không trở thành hiện thực được.

b- Sự khác nhau cơ bản giữa CNXH không tưởng và CNXH khoa học.

CNXH không tưởng và CNXH khoa học đều là những tư tưởng, học thuyết về giải phóng con người, giải phóng xã hội khỏi những tình trạng áp bức, bóc lột, bất công, tàn bạo, nó đều dự báo phác hoạ về hướng về một xã hội tương lai tốt đẹp, công bằng bình đẳng, bác ái nhân đạo và tự do hạnh phúc cho quần chúng nhân dân lao động vì một xã hội tương lai tốt đẹp.

Sự khác nhau về bản chất giữa CNXH không tưởng và CNXH khoa học .

+ CNXH không tưởng được xây dựng chủ yếu từ *những ước mơ từ lòng nhân đạo* của các nhà tư tưởng tiên bộ đương thời chứ *không phải từ những căn cứ thực tiễn và khoa học* . Còn CNXH khoa học được xây dựng trên những căn cứ khoa học .Đó là điều kiện kinh tế chín muồi của CNTB và những tinh hoa trí tuệ của nhân loại đã đạt được đầu thế kỷ XIX

+ CNXH không tưởng không giải thích được bản chất của chế độ nô lệ làm thuê, không phát hiện được quy luật vận động của CNTB còn CNXH khoa học đã giải thích được đúng đắn bản chất của chế độ TBCN qua việc phát hiện ra quy luật giá trị thặng dư . Từ đó CNXH khoa học đã có được những luận cứ khoa học để khẳng định sự diệt vong tất yếu của CNTB và sự thắng lợi tất yếu của CNXH.

+ CNXH không tưởng chưa nhận thức được vai trò của quần chúng nhân dân và cũng chưa nhìn ra vị trí to lớn của giai cấp vô sản trong việc xoá bỏ CNTB và kiến tạo một trật tự xã hội mới còn CNXH khoa học đã nhận thức rõ vai trò to lớn của quần chúng quan trọng hơn là thấy rõ sức mạnh và vị trí trung tâm của giai cấp vô sản trong cuộc đấu tranh xoá bỏ xã hội tư bản lỗi thời và xây dựng thành công CNXH văn minh nhân đạo.

+CNXH không tưởng chưa vạch ra được phương pháp, con đường lối thoát đúng đắn cho xã hội đương thời. Còn CNXH khoa học đã chỉ rõ con đường tất yếu và đúng đắn là con đường đấu tranh giai cấp, đấu tranh cách mạng để xoá bỏ CNTB thối nát và xây dựng thành công xã hội mới- XHCN và CNCS.

Sự khác nhau căn bản nói trên giữa CNXH không tưởng và CNXH khoa học khẳng định bước phát triển về chất của CNXH khoa học so với CNXH không tưởng nên CNXH khoa học đã trở thành lý luận khoa học và cách mạng là vũ khí tư tưởng sắc bén nhất để hướng dẫn cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp vô sản và nhân dân lao động toàn thế giới trong sự nghiệp giải phóng

câu 2. trình bày tóm tắt lịch sử tư tưởng Xã hội chủ nghĩa trước Mác. Hãy so sánh và làm rõ sự khác nhau về chất giữa chủ nghĩa xã hội không tưởng và chủ nghĩa xã hội khoa học.

Trả lời.

a- Tóm tắt.

+Kn. Về CNXH không tưởng.CNXH không tưởng là những tư tưởng những học thuyết được biểu hiện dưới dạng chưa đầy đủ. Chưa chín muồi những mong muốn, những nguyện vọng của quần chúng nhân dân lao động muốn xoá bỏ mọi áp bức, bóc lột, bất công của xã hội , muốn xây dựng một xã hội tốt đẹp , công bằng, bình đẳng, bác ái, đảm bảo cho mọi người được đời sống trong tự do, hạnh phúc.

+ Những tư tưởng về CNXH không tưởng được xuất hiện từ thời kỳ cổ đại, được phát triển và trở thành một học thuyết vào thời kỳ hình thành CNTB và phát triển tới đỉnh cao là CNXH không tưởng phê phán đầu thế kỷ XIX

+Quá trình hình thành và phát triển của CNXH không tưởngNhững tư tưởng XHCN đầu tiên được ra đời từ thời kỳ chiếm hữu nô lệ đến hết thời kỳ trung cổ(từ thế kỷ V trước công lịch đến hết thế kỷ XV) khi cộng đồng nguyên thủy tan rã xã hội bắt đầu diễn ra sự phân hóa giai cấp. Sự ra đời và tồn tại của xã hội chiếm hữu nô lệ gắn liền với áp bức bóc lột bất công vô nhân đạo do giai cấp thống trị gây nên từ thực trạng xã hội đó , trong các giai cấp bị áp bức bóc lột đã xuất hiện những tư tưởng muốn phủ định xã hội thối nát đương thời và mong muốn ước mơ xây dựng một xã hội tương lai công bằng, bình đẳng , bác ái và hạnh phúc cho quần chúng nhân dân lao động, những tư tưởng XHCN sơ khai được thể hiện qua nội dung những truyền thuyết dân gian , những huyền thoại tôn giáo được lưu truyền trong nhân dân từ đời này qua đời khác ở cả phương tây lẫn phương Đông Tư tưởng đó được thể hiện, một mặt là sự phản ánh nổi bất bình, căm phẫn của đông đảo những người lao động với những hành vi áp bức bóc lột tàn bạo và vô nhân đạo của giai cấp thống trị và muốn phủ định nó mặt khác nó cũng phản ánh những ước mơ khát vọng về một xã hội tương lai tốt đẹp công bằng tự do, nhân đạo và hạnh phúc cho những người lao động. Tuy nhiên những yêu sách ,cách thức, phương pháp con đường đề đạt tới những ước mơ khát vọng đó còn hết sức mơ hồ, ảo tưởng, tản mạn thậm trí còn thể hiện sự bất công muốn quay về với chế độ cộng đồng Nguyên thủy xưa, coi đó là “*thời kỳ hoàng kim*” nhất.

+Những tư tưởng XHCN từ thế kỷ XVI- XIX Đây là thời kỳ ra đời và phát triển CNTB thì những tư tưởng CNXH cũng tiếp tục được phát triển và được biểu hiện dưới dạng chín muồi hơn Từ thế kỷ XVI – XVII –Thời kỳ này chủ nghĩa tư bản đã lần lượt ra đời ở một số nước Châu Âu (Anh, Hà Lan- Pháp) Sự ra đời của CNTB gắn liền với những hành vi cưỡng bức,chiếm đoạt áp bức bóc lột rất tàn bạo đối với những người lao động. Trong bối cảnh lịch sử ấy đã xuất hiện những nhà CNXH không tưởng mà tiêu biểu là T.Morơ (Người Anh) Campnenla (Người ý) ... Những tư tưởng XHCN của các ông được thể hiện qua những chuyện kể, những tác phẩm văn học mà nội dung của nó một mặt phản ánh những bất công tàn bạo của xã hội đương thời, mặt khác phác họa ra một mô hình xã hội lý tưởng - Đó là một xã hội thống nhất được tổ chức và quản lý chặt chẽ dựa trên chế độ sở hữu tập thể và lao động tập thể, mọi người đều phải lao động và được hưởng thành quả lao động của mình trong xã hội không còn tình trạng người áp bức bóc lột người, mọi người được sống trong bình đẳng, ấm lo tự do, hạnh phúc ...

+ Đến thế kỷ thứ XVIII xuất hiện những nhà CNXH không tưởng xuất sắc như Morenly, Mably, GrácBabóp. Tư tưởng XHCN của các ông đã được đúc kết hệ thống hơn, có tính lý luận hơn, thậm chí trở thành cương lĩnh đấu tranh,thành kế hoạch khởi nghĩa vũ trang dành chính quyền và những tư tưởng về xây dựng một xã hội mới tốt đẹp hơn, nhân đạo hơn.

+ Bước sang thế kỷ XIV ở các nước tây Âu CNTB đã đạt được bước phát triển mới, đến đây CNXH không tưởng đã phát triển và đạt tới đỉnh cao về lý luận và mang tính phê phán sâu sắc. Tiêu biểu là ba nhà CNXH không tưởng phê phán vĩ đại đó là Xanh – Xi – Mông (pháp) Phurie (Pháp) và Oen (Anh) nội dung tư tưởng CNXH của các ông là phê phán và lên án nghiêm khắc sự bất công, tàn bạo, những thảm họa mà CNTB gây nên đồng thời họ đứng về phía những người lao động, bênh vực cho những người lao động. Đồng thời họ đã phác họa ra một mô hình xã hội mới với tương lai tốt đẹp cho người lao động trên các mặt, chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, giáo dục gia đình... một cách thiên tài.

Tư tưởng CNXH ở thời kỳ này đã được thể hiện như một hồ thuyết có tính hệ thống hơn, chặt chẽ hơn song từ giữa thế kỷ XIX trở đi, khi đã có CNXH khoa học ra đời thì mọi trào lưu CNXH không tưởng đều trở nên lạc hậu nổi thời thậm chí phản động về mặt lịch sử.

b- So sánh

CNXH không tưởng và CNXH khoa học đều là những tư tưởng, học thuyết về giải phóng con người, giải phóng xã hội khỏi những tình trạng áp bức, bóc lột, bất công, tàn bạo, nó đều dự báo phác họa về hướng về một xã hội tương lai tốt đẹp, công bằng bình đẳng, bác ái nhân đạo và tự do hạnh phúc cho quần chúng nhân dân lao động vì một xã hội tương lai tốt đẹp.

Sự khác nhau về bản chất giữa CNXH không tưởng và CNXH khoa học.

+ CNXH không tưởng được xây dựng chủ yếu từ *những ước mơ từ lòng nhân đạo* của các nhà tư tưởng tiến bộ đương thời chứ *không phải từ những căn cứ thực tiễn và khoa học*. Còn CNXH khoa học được xây dựng trên những căn cứ khoa học. Đó là điều kiện kinh tế chín muồi của CNTB và những tinh hoa trí tuệ của nhân loại đã đạt được đầu thế kỷ XIX

+ CNXH không tưởng không giải thích được bản chất của chế độ nô lệ làm thuê, không phát hiện được quy luật vận động của CNTB còn CNXH khoa học đã giải thích được đúng đắn bản chất của chế độ TBCN qua việc phát hiện ra quy luật giá trị thặng dư. Từ đó CNXH khoa học đã có được những luận cứ khoa học để khẳng định sự diệt vong tất yếu của CNTB và sự thắng lợi tất yếu của CNXH.

+ CNXH không tưởng chưa nhận thức được vai trò của quần chúng nhân dân và cũng chưa nhìn ra vị trí to lớn của giai cấp vô sản trong việc xoá bỏ CNTB và kiến tạo một trật tự xã hội mới còn CNXH khoa học đã nhận thức rõ vai trò to lớn của quần chúng quan trọng hơn là thấy rõ sức mạnh và vị trí trung tâm của giai cấp vô sản trong cuộc đấu tranh xoá bỏ xã hội tư bản lỗi thời và xây dựng thành công CNXH văn minh nhân đạo.

+ CNXH không tưởng chưa vạch ra được phương pháp, con đường lối thoát đúng đắn cho xã hội đương thời. Còn CNXH khoa học đã chỉ rõ con đường tất yếu và đúng đắn là con đường đấu tranh giai cấp, đấu tranh cách mạng để xoá bỏ CNTB thối nát và xây dựng thành công xã hội mới- XHCN và CNCS.

Sự khác nhau căn bản nói trên giữa CNXH không tưởng và CNXH khoa học khẳng định bước phát triển về chất của CNXH khoa học so với CNXH không tưởng nên CNXH khoa học đã trở thành lý luận khoa học và cách mạng là vũ khí tư tưởng sắc bén nhất để hướng dẫn cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp vô sản và nhân dân lao động toàn thế giới trong sự nghiệp giải phóng

câu 3. phân tích giá trị của chủ nghĩa xã hội không tưởng, đặc biệt là chủ nghĩa xã hội không tưởng- phê phán thế kỷ XIX – tiền đề tư tưởng của chủ nghĩa xã hội khoa học

Trả lời.

CNXH không Tưởng mà đỉnh cao của nó là CNXH không tưởng- Phê phán đầu thế kỷ XIX có giá trị lịch sử to lớn. *Điều đó được thể hiện :*

- Đã nghiêm khắc lên án và phê phán sâu sắc những áp bức, bất công tàn bạo và thảm họa do giai cấp thống trị gây ra đặc biệt dưới CNTB. Qua sự phê phán lên án đó, CNXH không tưởng muốn phủ định những trật tự xã hội bất công, tàn bạo đó.

- CNXH không tưởng nói chung, nhất là CNXH không tưởng – phê phán đã nêu lên nhiều luận điểm có giá trị về sự phát triển của xã hội tương lai mà sau này các nhà sáng lập CNXH khoa học đã kế thừa một cách có chọn lọc và chứng minh chúng trên cơ sở khoa học. Đó là một mặt xã hội.

+ Về mặt kinh tế không còn chế độ tư hữu. Thực hiện sở hữu chung mọi người đều có quyền lao động và coi lao động là nhu cầu bậc nhất của con người, làm theo năng lực hưởng theo lao động ở đó khoa học kỹ thuật và công nghệ giữ vai trò quan trọng .

+ Về chính trị. Nhà nước dần dần mất đi với tư cách quyền lực chính trị, nó chỉ tồn tại với tư cách là công cụ quản lý ,phát triển sản xuất và phân phối sản phẩm “ *chính trị sẽ bị kinh tế nuôi mất* “ Đây cũng là dự báo thiên tài về sự suy vong nhà nước sau này .

+ Về xã hội : Xây dựng những mối quan hệ nhân đạo hài hoà, tạo điều kiện cho con người phát triển toàn diện , xoá bỏ dần sự cách biệt giữa thành thị và nông thôn, giữa lao động trí óc và lao động chân tay phụ nữ và con người nói chung được giải phóng giáo dục được phát triển .

- Từ những giá trị nhân đạo, nhân văn yêu thương thông cảm và bênh vực đại đa số nhân dân lao động nên trong một thời kỳ lịch sử tương đối dài CNXH không tưởng đã có tác dụng thức tỉnh tinh thần đấu tranh của quần chúng lao khổ.

Tuy nhiên bên cạnh đó họ có những hạn chế về tư tưởng:

+ Họ đã tách rời học thuyết của mình với quần chúng, mong muốn đứng trên các giai cấp, đứng ngoài xã hội để giải phóng xã hội.

+ Họ chưa tìm được con đường, phương pháp để cải tạo xã hội thối nát đương thời và xây dựng xã hội tương lai tốt đẹp. Những biện pháp thực hiện sự giải phóng xã hội thể hiện khá rõ tính cải lương mơ hồ, ảo tưởng, bằng tuyên truyền , thuyết phục, bằng thực nghiệm chứ không phải bằng con đường đấu tranh cách mạng.

- *Về nguyên nhân của những hạn chế :*

+ CNXH không tưởng mà đỉnh cao của CNXH không tưởng – Phê phán được phát triển vào thời kỳ mà phương thức sản xuất tư bản chủ nghĩa phát triển chưa đến độ chín muồi do vậy mà nó chưa bộc lộ đầy đủ bản chất sâu xa và những mâu thuẫn vốn có của nó. Một học thuyết được ra đời trong điều kiện đó cũng chưa thể chín muồi được và do đó nó không thể không mang tính chất không tưởng.

+ Giai cấp vô sản hiện đại chưa phát triển với tư cách là giai cấp đã trưởng thành, cuộc đấu tranh giai cấp của họ vẫn mang tính tự phát mà thôi. Do đó các nhà tư tưởng chưa nhìn rõ và phản ánh đúng đắn về nó trong học thuyết của mình.

+ Các nhà XHCN không tưởng phần lớn đều xuất thân từ những tầng lớp trên do đó còn bị ảnh hưởng không nhỏ ý thức hệ tư tưởng của các giai cấp thống trị. Đến giữa thế kỷ XIX thì đã có chủ nghĩa xã hội khoa học ra đời, khi phong trào vô sản đã phát triển với quy mô rộng lớn thì CNXH không tưởng đều trở thành lỗi thời lạc hậu thậm chí phản động về mặt lịch sử vì nó kìm hãm cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp vô sản chống giai cấp tư sản.

câu 4. Chủ nghĩa xã hội khoa học được ra đời từ những vấn đề khách quan nào? Trình bày tóm tắt đối tượng nghiên cứu của chủ nghĩa xã hội khoa học.

Trả lời.

A- Những tiền đề khách quan: Mốc đánh dấu sự ra đời của CNXH khoa học là sự ra đời tác phẩm “*Tuyên ngôn của Đảng Cộng Sản*” của Mác Ăngghen (2/1848) Sự ra đời của CNXH khoa học được dựa trên những tiền đề khách quan sau:

+ *Tiền đề kinh tế – Xã hội* quyết định sự ra đời của CNXH khoa học. Đó chính là sự phát triển của phương thức sản xuất TBCN và sự trưởng thành của giai cấp công nhân. Vào những năm 40 của thế kỷ XIX nền đại công nghiệp ở nhiều nước tư bản chủ nghĩa đã phát triển mạnh mẽ. CNTB đã bộc lộ rõ bản chất và những mâu thuẫn vốn có của nó. Đó là bản chất bóc lột, bóc lột lao động làm thuê và mâu thuẫn giữa lực lượng sản xuất đã đạt trình độ cao với chế độ chiếm hữu tư nhân tư bản chủ nghĩa về tư liệu sản xuất, mâu thuẫn này phát triển càng sâu sắc và không thể điều hoà. Mâu thuẫn đó được biểu hiện về mặt xã hội – chính trị là mâu thuẫn giữa giai cấp công nhân và giai cấp tư sản.

- Sự phát triển mạnh mẽ của nền đại công nghiệp TBCN làm cho giai cấp công nhân ngày một phát triển trưởng thành và bước lên vũ đài chính trị với tư cách là một lực lượng chính trị – xã hội độc lập trong cuộc đấu tranh chống giai cấp tư sản .Biểu hiện trên thực tế cuộc đấu tranh với quy mô sâu rộng của giai cấp công nhân chống CNTB đó là:

+ Cuộc khởi nghĩa của công nhân thành phố liông ở (pháp) năm 1831 – 1834 .

+ Cuộc khởi nghĩa công nhân dệt Xi-Lê-Gi(ở Đức) năm 1844

+ Phong trào hiến chương (ở Anh) năm 1838- 1848 .

Những tiền đề kinh tế xã hội trên đã bộc lộ và cung cấp những bài học cho sự khái quát lý luận . Đồng thời cũng đặt ra yêu cầu bức thiết phải xây dựng một hệ thống lý luận khoa học cách mạng soi đường cho sự phát triển của phong trào công nhân .

+ *Tiền đề về văn hoá tư tưởng* . Vào nửa đầu thế kỷ XIX nhân loại đã đạt được những thành tựu to lớn về khoa học tự nhiên và khoa học xã hội. Mác Ăng ghen đã tiếp thu có chọn lọc và đẩy nó lên những đỉnh cao mới .

- *Về khoa học tự nhiên* : Đó là ba phát kiến lớn: Học thuyết chuyển hoá và bảo toàn năng lượng học thuyết tiến hoá của Đácuyyn học thuyết về tế bào. Những thành tựu này đã cung cấp những cơ sở luận chứng khoa học để nhận thức một cách khách quan , khoa học những vấn đề của đời sống xã hội .

-*Về khoa học xã hội*: Đó là thành tựu vĩ đại của *triết học cổ điển Đức* của *kinh tế chính trị học* của Anh ,của *CNXH không tưởng pháp* , là nấc thang trí tuệ loài người đạt được vào đầu thế kỷ XIX Những thành tựu khoa học xã hội ấy là cơ sở tiền đề lý luận. Tiền đề trí tuệ cho sự ra đời của chủ nghĩa Mác nói chung và CNXH khoa học nói riêng.Dựa vào những tiền đề khách quan trên với thiên tài bác học của mình và thông qua hai phát kiến vĩ đại của Mác là chủ nghĩa duy vật lịch sử và học thuyết về giá trị thặng dư Mác Ăng ghen đã đưa CNXH từ không tưởng trở thành khoa học

b- Đối tượng nghiên cứu của CNXH khoa học .

- *Vị trí của CNXH khoa học* . CNXH khoa học là một trong ba bộ phận cấu thành của chủ nghĩa Mác Lênin nó gắn liền một cách hữu cơ với triết học và kinh tế chính trị học Mác xít. Trong đó CNXH khoa học là sự tiếp tục một cách logic của triết học và kinh tế chính trị học, là sự thể hiện trực tiếp, tập trung tính thực tiễn, chính trị và mục đích của chủ nghĩa Mác Lênin CNXH khoa học cùng với triết học và kinh tế chính trị học Mác xít làm thành một học thuyết cân đối, hoàn chỉnh, thống nhất phản ánh hệ tư tưởng của giai cấp công nhân – Hệ tư tưởng tiên tiến nhất của thời đại.

- Các nhà sáng lập ra CNXH khoa học đã từng chỉ rõ: CNXH khoa học là sự luận chứng toàn diện về sự diệt vong tất yếu của chủ nghĩa tư bản và thắng lợi tất yếu của CNXH. Chủ nghĩa cộng sản là sự biểu hiện một cách khoa học những lợi ích và vai trò sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân. Do vậy đối tượng nghiên cứu của CNXH khoa học là *những quy luật chung* mà chủ yếu là *những quy luật chính trị xã hội của quá trình phát sinh hình thành và quá trình phát triển của hình thái kinh tế- xã*